

جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۱۹، تابستان ۱۳۹۵

وصول مقاله: ۱۳۹۴/۴/۱۹

تأیید نهایی: ۱۳۹۴/۱۱/۱۵

صفحات: ۲۷ - ۴۲

تحلیل وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS)

دکتر محمدرحیم رهنما^۱، بازید شریفی^۲

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی وضعیت شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (حکروایی خوب، بانکی بودن، قابل زیست بودن، رقابتی بودن) در شهر اشنویه از دیدگاه سه گروه مسئولین، شهروندان و نخبگان شهری است که توسط بانک جهانی و سازمان ائتلاف شهرها پیشنهاد شده‌اند. روش پژوهش به کار گرفته شده توصیفی - تحلیلی است. در این راستا، ۳۵۵ پرسشنامه بین شهروندان، ۵۰ پرسشنامه بین نخبگان شهری و ۵۰ پرسشنامه بین مسئولین و کارشناسان ادارات و سازمان‌های شهر اشنویه تکمیل شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و آزمون تحلیل واریانس چند متغییره MANOVA استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد، میانگین کلی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه از دیدگاه مسئولین برابر با ۲/۸۰ و از دیدگاه هر دو گروه شهروندان و نخبگان شهری برابر با ۲/۴۶ است. از نظر هر سه گروه، میانگین تمامی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه از میانگین نظری پرسشنامه‌ها که (۳) است، کمتر بوده است. در کل میانگین نظرات دو گروه نخبگان شهری و شهروندان نسبت به وضعیت شاخص‌های CDS در شهر اشنویه بسیار به هم نزدیک است و وضعیت شهر را به لحاظ شاخص‌ها نامناسب توصیف کرده‌اند؛ اما میانگین نظرات مسئولین در مقایسه با دو گروه دیگر متفاوت است و از دیدگاه مسئولین، میانگین شاخص‌ها به حد متوسط، بسیار نزدیک است. نتایج حاصل از آزمون مانوا نیز نشان می‌دهد که بین نظرات گروه‌های مختلف شهری به لحاظ شاخص‌های CDS تفاوت معناداری وجود دارد و فقط در شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری اطلاعات است که بین میانگین نظرات گروه‌ها تفاوتی دیده نمی‌شود؛ در حالی که در سایر شاخص‌ها بین دیدگاه‌های گروه‌ها نسبت به شاخص‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژگان: راهبرد توسعه شهری (CDS)، حکروایی شهری، شاخص‌های CDS، شهر اشنویه.

مقدمه

شهر به عنوان واقعیتی جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی و جامعه‌شناختی، در هر دوره‌ای از رشد و تحول خود از هر کدام از این عوامل تأثیر پذیرفته و بر هر کدام از آنها تأثیر گذاشته است. پیچیدگی هر یک از این عوامل خود موجب پیچیدگی شهر به عنوان تبلور فضایی آنها بوده است. مطمئناً سازمان دادن و نظم بخشیدن به شهر و چگونگی رشد و تحول آن نیازمند موضوع شناسی شهر و مسائل شهری و سپس برنامه‌ریزی برای آن است (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۶۷). شهرهای کشورهای در حال توسعه از منظر برنامه‌ریزی شهری، با شرایط نامطلوبی مواجه‌اند؛ به گونه‌ای که پیتز هال چشم انداز آن را با طرح سؤال؛ چنین توصیف می‌کند که «آیا در شهرهای جهان در حال توسعه می‌توان به رهیافت‌هایی از برنامه‌ریزی شهری دست یافت و از طریق آن امید به افزایش درآمد و بهبود شرایط محیطی همه شهروندان داشت؟» (Hall, 2004:2). از منظر کارشناسان شهری سازمان ملل متحد، برنامه‌ریزی شهری کشورهای در حال توسعه مشخصه‌های مشترکی دارند که مهمترین آنها عبارت از: بلندپروازانه و غیر واقعی بودن و عدم ملاحظه امکانات واقعی اجرایی، فقدان نظام قانونی و ساختار سازمانی منسجم، کمبود منابع مالی و نارسایی مهارت‌ها و دانش فنی، عدم مشارکت شهروندان، چالش‌های کاربری زمین‌های شهری شامل گسترش بازار غیرقانونی زمین و مستغلات، ناتوانی دولت‌ها در نظارت بر اراضی، فقدان معیارها و استانداردهای مناسب کاربری مسکونی، انعطاف‌ناپذیری و ناسازگاری طرح‌های کنونی شهرها از جمله طرح جامع است (gunder, 2007:39). برنامه‌های موجود در ایران برای شهرها، که در قالب طرح‌های جامع و تفصیلی مطرح هستند، چون بیشتر کالبدی، ایستا و سنتی بوده و در تدوین آنها ابعاد اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی لحاظ نشده است؛ پاسخگوی نیازهای فعلی شهرها نیستند و چون در عمل غیر قابل انعطاف، طولانی مدت و در نهایت قابلیت اجرایی چندانی ندارند و میزان تحقق

اهداف پیش‌بینی شده در آنها بسیار ناچیز است؛ بنابراین، گذار از الگوی برنامه‌های جامع شهری به سمت برنامه‌ریزی استراتژیک با توجه به خاصیت ترکیبی، انعطاف‌پذیر بودن و پویایی آن در جهت حل مسائل و مشکلات سازگاری با تحولات آینده ضروری به نظر می‌رسد (سلیمی، ۱۳۸۷: ۳). از طرف دیگر، هدف کلان توسعه استراتژیک، ایجاد محیط قابل زندگی برای همه، همراه با عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و پایداری زیست محیطی است و توسعه استراتژیک در محدوده‌های زمین و مسکن شهری، خدمات اجتماعی و زیر بنایی توسعه اقتصادی و زیست محیطی به طور یکپارچه وارد می‌شود (صرافی، ۱۳۷۹: ۶۸). در پاسخ به شرایط نامطمئن آینده، ناکارآمدی مدیریتی و کاهش کیفیت زندگی در شهرها، از سال ۱۹۹۹ رویکرد نوینی در ادبیات برنامه‌ریزی تحت عنوان (استراتژی توسعه شهری^۱) توسط سازمان (ائتلاف شهرها^۲) به وجود آمد (Cities Alliance, 2007). در واقع استراتژی توسعه شهری با بهره‌گیری از مدل‌های برنامه‌ریزی استراتژیک دامنه وسیعی از مسائل مدیریتی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی شهرها در بر می‌گیرد. در این طرح‌ها با محوریت مدیریت شهری و مشارکت ذی‌نفعان شهری، ابتدا چشم‌انداز شهر مشخص شده و سپس استراتژی موردنظر جهت دستیابی به چشم‌انداز و توسعه پایدار شهر تدوین می‌شود. در نهایت این استراتژی‌ها به برنامه‌های اجرایی تبدیل می‌شوند. در حقیقت استراتژی توسعه شهری سند توسعه شهر در تمام ابعاد شمرده می‌شود (Phonm penh, 2005:1).

بحث اصلی در طرح استراتژی توسعه شهری این است که مداخلات استراتژیک اجتماعات عمومی مردم، بخش خصوصی و جامعه مدنی در وقت و مکان مناسب، مسیر توسعه شهرها را تغییر دهند. حال چنانچه سیاست‌های ملی در خصوص شهرسازی، چارچوبی برای استراتژی‌های محلی تعیین کند، انتظار

1- City Development Strategy

2- Cities Alliance

انجام می‌دهد و چرایی انجام آن را شکل می‌دهد. این نیاز تلاشی وسیع و در عین حال جمع‌آوری اطلاعات مؤثر، توسعه و جستجوی جایگزین‌های استراتژیک و یک تأکید بر استنباط آینده از شرایط موجود است (Bryson, 1995). در طول دهه ۱۹۸۰ اصل‌های برنامه‌ریزی استراتژیک به زمینه‌های توسعه اجتماعی کشیده شد؛ برای نمونه، این برنامه‌ریزی شامل سنجش روندهای اصلی موجود در جامعه، ارزیابی استراتژی‌های مختلف توسعه و گسترش طرح‌های اجرایی برای رسیدن به اهداف می‌شود. برنامه‌ریزی استراتژیک فرایندی است که منجر به تولید ابتکارات بهره‌وران خصوصی و عمومی که در جستجوی همکاری و اشتراک مساعی برای توسعه شهر هستند، می‌شود (Steinberg, 2002).

استراتژی توسعه شهری به عنوان جدیدترین رویکرد در برنامه‌ریزی استراتژیک، فرآیند تهیه چشم‌انداز بلندمدت از آینده شهر است که بر اساس آن برنامه‌های اجرایی^۱ تهیه می‌شوند. تمرکز CDS بر روی تقویت اقتصاد رقابت‌پذیر است؛ اما در عین حال جنبه‌های زیست‌محیطی، مالی، زیرساخت‌های ساختار شهری و کاهش فقر را نیز پوشش می‌دهد. CDS فرایند مشارکتی است که همه ذی‌نفعان و بهره‌وران شهری از همه اجزای جامعه را در بر می‌گیرد (CDS in China a manual, 2004:1). استراتژی توسعه شهری، یک ابزار جدید برای کمک به توسعه و برای پاسخ به تغییرات جزر و مدی فراگیر جهانی و تسکین فقر شهری و توسعه اقتصاد محلی است. CDS، مشارکت ترکیبی همه اجزای تأثیرگذار در جامعه برای رسیدن به چشم‌انداز بلندمدت یکپارچه شهر، تثبیت یک استراتژی رشد، به توافق رسیدن در مورد اولویت‌های مشکلات اداری و شناسایی طرح‌های اجرایی کوتاه مدت است (The world bank, 2002:9). اهداف CDS شامل: استراتژی دورنمای یکپارچه شهری، بهبود حکومت و مدیریت شهری، افزایش سرمایه‌گذاری و کاهش سیستماتیک و مداوم فقر

می‌رود که تغییرات سریعتر و عمیق‌تر باشند. در یک محیط اقتصادی نامطمئن و رقابتی، شهرهای در حال توسعه نیاز به نظمی فراگیر برای بهره‌وری بیشتر در استفاده از منابع مالی محدود و منابع انسانی برای دستیابی به اهداف دارند. سرمایه‌های موجود برای هر شهری بسیار انعطاف‌پذیر و فرار هستند و صرفاً به سوی شهرهایی سرازیر می‌شوند که پتانسیل و آینده شهری منطقی خود را به خوبی نشان دهد (کاردار و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۸۵). با توجه به مسائل و مشکلات موجود و نیز عدم کارایی طرح‌های گذشته و حال که برای توسعه شهر اشنویه تهیه شده‌اند؛ برای مثال در ارزیابی طرح هادی سال ۱۳۷۳ که افق طرح سال ۱۳۸۳ بوده است؛ جمعیت شهر را در افق طرح ۳۸۰۰۰ نفر پیش‌بینی کرده است. در صورتی که جمعیت شهر در سرشماری سال ۱۳۸۵ جمعیتی برابر ۳۰۶۳۲ نفر داشته و ۷۳۶۸ نفر از رقم پیش‌بینی کمتر است که ۳۱/۲۶ درصد جمعیت سال ۱۳۸۵ را شامل می‌شود و همچنین در طرح جامع سال ۱۳۹۰ هیچ توجهی به مشارکت شهروندان در برنامه‌های توسعه شهری نشده است که در این جهت، راهبرد توسعه شهری بهترین برنامه‌ای است که می‌تواند با رویکردی مشارکتی به توسعه شهری نگاه کند و شهر را به سوی چشم‌اندازهای مورد توافق همه گروه‌های شهری، هدایت کند.

مبانی نظری

یکی از پیامدهای تفکر سیستمی، ظهور برنامه‌ریزی استراتژیک در آمریکا بود. این شیوه برنامه‌ریزی با استفاده از دیدگاه برنامه‌ریزی سیستمی و نیز مدیریت و تصمیم‌گیری سازمانی اوج گرفت و تحت عنوان الگوی جدید (برنامه‌ریزی استراتژیک) ابتدا در بخش خصوصی رواج پیدا کرد و سپس در برنامه‌ریزی عمومی مورد استقبال قرار گرفت (مرادی مسیحی، ۱۳۸۴: ۵۸). برایسون معتقد است؛ برنامه‌ریزی استراتژیک تلاش منظمی برای تولید تصمیمات اساسی و فعالیت‌هایی است که آنچه را یک سازمان دارد، آنچه

حیات محیط زیست و رشد و توسعه زنان تأکید می‌شود. همچنین حکمرانی خوب شامل طیف وسیعی از ساخت مفاهیمی مانند توسعه پایدار، توسعه روستایی و شهری و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی با رویکرد مشارکتی و شفافیت و به موازات ویژگی‌های غالب استراتژی‌های اجرایی خط‌مشی و برنامه‌ریزی‌هاست (شریف‌زاده و همکاران، ۱۳۸۲: ۹۵).

استراتژی توسعه شهری معتقد است که حکمرانی خوب شهری یک عامل کلیدی برای رشد شهر و توسعه آن است؛ بر همین اساس، این رویکرد موضوعاتی مانند تمرکززدایی، قدرت مالی شهرداری، محیط زیست، شفافیت و پاسخگویی، فقر، حاشیه‌نشینی و مدیریت شهری را مورد توجه قرار می‌دهد (City Development Strategy Hyderabad, 2004:1).

مراکز علمی گوناگون معیارها و شاخص‌های متنوعی را برای سنجش حاکمیت خوب معرفی کرده‌اند که پذیرفته‌ترین این شاخص‌ها که در این پژوهش نیز مورد استفاده قرار گرفته است، شاخص‌هایی است که توسط بانک جهانی این گونه معرفی شده‌اند:

۱. مدیریت بخش عمومی
۲. پاسخگویی
۳. چارچوب قانونی برای توسعه
۴. شفافیت و اطلاعات (اسدی، ۱۳۸۸: ۷۲).

بانک‌پذیری

بانک‌پذیری در ارتباط نزدیکی با رقابت‌پذیری شهر قرار دارد. به عبارتی، شهرهای رقابت‌پذیر شهرهایی هستند که بانک‌پذیر نیز باشند؛ یعنی دارای سیستم مالی شهری کارآمد در استفاده از منابع درآمدی و هزینه‌ای خود هستند. ایجاد سایت‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی و تهیه بانک‌های اطلاعاتی آنلاین و بویژه بانک اطلاعات شهری، در جهت شفافیت بخشیدن به تمامی تصمیمات و عرضه بدون واسطه اطلاعات و همچنین شناساندن مزیت‌های شهر در جهت جذب

شهری است. بیشترین اهمیت این رویکرد این است که به عنوان یک استراتژی گسترده شهری، شهر را به عنوان (موتور توسعه اقتصادی) در نظر می‌گیرد و در کاهش فقر، رشد اقتصادی محلی و بهبود حکمرانی تأثیر مستقیمی دارد. رویکرد واقعی CDS با توجه به شرایط ملی و محلی متغییر است، که در شرایط محلی؛ بیشتر استراتژی‌های توسعه شهری به عنوان یک فرایند مشارکتی، سه هدف اصلی بهبود مدیریت شهری، رشد اقتصادی و کاهش فقر شهری را دنبال می‌کند (اشرفی، ۱۳۸۸: ۱۷۱).

از نظر سازمان ائتلاف شهرها، استراتژی توسعه شهری عمدتاً بر پنج موضوع زیر بیشتر متمرکز هستند:

- امرار معاش^۱؛ مانند ایجاد فرصت‌های شغلی، توسعه بازرگانی و افزایش منابع درآمدی خانوارها.
- پایداری زیست محیطی و نحوه کارایی و کیفیت جریان انرژی در شهر.
- فرم فضایی و زیرساخت‌های مرتبط آن.
- منابع مالی
- حکمروایی (Cities Alliance, 2006: 27).

استراتژی توسعه شهری، برای پایداری توسعه شهرها، بر اساس چهار اصل کلی بنیانگذاری شده است که عبارتند از: قابلیت زندگی، رقابت‌پذیری، بانک‌پذیری، مدیریت و حاکمیت خوب شهری.

مدیریت و حاکمیت خوب شهری

یکی از مباحث بسیار مهم و در عین حال جدید که از دهه ۱۹۸۰ به بعد در ادبیات توسعه مطرح شده، موضوع حکمرانی خوب است. این مسئله بویژه در کشورهای در حال توسعه در راستای استقرار و نهادینه‌سازی جامعه مدنی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. موضوع حکمرانی خوب با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار مطرح شده که در آن بر کاهش فقر، ایجاد اشتغال و رفاه پایدار، حفاظت و تجدید

منطقه، محله، بخش و...) است که هم متکی به شاخص‌های ذهنی یا کیفی و هم متکی به شاخص‌های عینی یا کمی است. با توجه با تعاریف متعدد در مورد کیفیت زندگی شهری و همچنین اذعان به عدم وجود اجماع نظر در مورد تعریف آن، می‌توان گفت که کیفیت زندگی شهری واژه‌ای بسیار تفسیرپذیر و ابهام‌آور است و بنا به حوزه کاربرد و نوع مطالعه فرق می‌کند (کوکبی، ۱۳۸۶: ۸۰). معیارهای سنجش کیفیت زندگی شهری، به طور کلی عبارتند از: امنیت، سلامت، حقوق بشر، آسایش و رفاه اجتماعی. مقولاتی همچون آزادی، عدالت اجتماعی، تعادل زیست محیطی، رشد اقتصادی و مردم‌سالاری، ابزار ضروری در نیل به ویژگی‌های کیفیت شهری و در حقیقت بسترساز آن است (صرافی، ۱۳۸۰: ۲۴). در واقع شهری قابل زندگی است که در آن همه ساکنین از فرصت‌های یکسان برای مشارکت و بهره‌مندی از زندگی اقتصادی و سیاسی آن برخوردار باشند. شهری قابل زندگی است که فضای آن را انسان‌های پویا در وجوه مادی و معنوی و همبسته با یکدیگر و طبیعت بپروراند. یکی از نتایج توجه به مفهوم کیفیت زندگی در برنامه‌ریزی توسعه و عمران، در نظر گرفتن نتایج و آثار کیفی توسعه بر روان و حیات معنوی انسانهاست که در گذشته کمتر به آن توجه می‌شد (خلیل‌آبادی، ۱۳۹۰: ۷۶).

رقابت پذیری

جهانی شدن و پیشرفت در فناوری اطلاعات، ساختار رقابت بین شهرها را تغییر داده است. مفهوم رقابت به طور معنی‌داری در دو دهه گذشته رشد کرده است و در حال حاضر وضعیت شهرها، مناطق و ملت‌ها برای ارزیابی، بهبود و ترویج شکل‌های رقابتی خود در رقابت با دیگر مکان‌ها بهبود یافته است. حصول به موقعیت بالا در نظام سلسله مراتب شهری به منزله دستیابی به هدف اصلی است (Metaxas, 2010:5). شهرهای رقابتی شهرهایی هستند که اقتصاد قوی با رشد اشتغال، درآمد و سرمایه‌گذاری همه جانبه دارند. در شهرهای رقابتی تولید، سرمایه‌گذاری، اشتغال و

سرمایه‌های مالی و انسانی، کمک زیادی به افزایش توان بانک‌پذیری شهرها خواهد کرد. هم اکنون در اکثر کشورهای پیشرفته، بانک‌ها خدمات آنلاین بانکی را جهت مشتریان خود از طریق اینترنت فراهم آورده‌اند. مشتریان بدون نیاز به حضور در بانک، غالب کارهای بانکی خود را با اتصال به Home Page ویژه بانک‌ها و با استفاده از رمز مخصوص خود انجام می‌دهند (بهزادفر، ۱۳۸۲: ۲۰). تجارت الکترونیک انجام شده در سال ۱۹۹۸ از طریق اینترنت حدود ۴۰ میلیارد دلار بوده که این رقم در پایان سال ۲۰۰۰ به مبلغی در حدود ۱۱۰ میلیارد دلار رسیده است. آمار مذکور ضرورت و جایگاه بانکداری الکترونیکی در تجارت نوین بیان می‌دارد (کهرزادی، ۱۳۷۹: ۸۰). بانکی بودن را می‌توان از دو رویکرد متفاوت مورد بررسی قرار داد: بُعد اول از نظر رشد فناوری و پیشرفت تکنولوژی ارتباطات که باعث تسهیل در امر تجارت و گردش مالی در سطح جهان شده است که این امر به پایداری شهرها کمک شایانی خواهد کرد. بُعد دوم از لحاظ سیستم مالی شهر شهری مورد بررسی قرار می‌گیرد. اصولاً شهرها برای داشتن یک توسعه پایدار باید از درآمدهای پایدار نیز برخوردار باشند (رهنما و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۱).

قابلیت زندگی

یکی از رویکردهای نوین در زمینه اصلاح و گسترش مفهوم توسعه، مطرح شدن مفهوم کیفیت زندگی و دخالت دادن شاخص‌های اجتماعی و کیفی در اهداف توسعه و عمران شهری و منطقه‌ای است. به‌کارگیری این مفهوم در واقع واکنشی است علیه توسعه یک بُعدی اقتصادی در سطح ملی و توسعه صرفاً کالبدی در مقیاس شهری و تلاشی است در جهت دستیابی به معیارهای جامع‌تر و چند بُعدی در عرصه برنامه‌ریزی (مهدی‌زاده، ۱۳۸۵: ۴۶). یکی از معیارهای سنجش قابلیت زندگی، کیفیت زندگی شهروندان است. اصولاً، کیفیت زندگی، واژه‌ای پیچیده، چند بُعدی و کیفی در رابطه با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک مقیاس جغرافیایی خاص (شهر،

بهره‌مندی از تجارب موفق کشورهای است. پیشنهاد پرداخت وام از سوی بانک جهانی به ایران منوط به تدوین و استفاده از CDS مطرح شد و بدین منظور شهرهای بندرانزلی، شاهرود و قزوین از طریق این بانک انتخاب شدند. از سوی دیگر، وزارت مسکن و شهرسازی براساس طرحی مشترک با بانک جهانی در حال بررسی و امکان‌سنجی نهادینه کردن CDS در فرایند برنامه‌ریزی شهری ایران است (Cities Alliance, 2004).

در زمینه برنامه راهبرد توسعه شهری CDS در قالب مقاله و پایان‌نامه نیز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: تقوایی و همکاران (۱۳۸۵) در مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیلی بر برنامه‌ریزی راهبرد توسعه شهری (CDS)»، به این نتیجه رسیده‌اند که به دلیل عدم کارایی طرح‌های جامع و تفصیلی و نیز در راستای بازدهی مطلوبتر برنامه‌ها، استفاده از برنامه‌ریزی توسعه راهبرد شهری کارآیی بیشتری خواهد داشت. اشرفی (۱۳۸۸) در مقاله «CDS رویکردی جدید در برنامه‌ریزی شهری در رویکردی تحلیلی به بررسی توصیف کلی راهبرد توسعه شهری و نحوه استفاده از آن در برنامه‌ریزی شهری و بررسی شاخص‌های مورد نظر CDS و اهداف آن پرداخته است. صابری و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش «اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه شهری (CDS) شهر اصفهان»، شش استراتژی اصلی توسعه شهر اصفهان را با ۳۸ استراتژی فرعی به وسیله مدل AHP اولویت‌بندی کرده‌اند و در نهایت استراتژی اصلی عدالت فضایی با امتیاز ۰/۱۰۲ در اولویت اول قرار گرفته است. جعفری (۱۳۸۹) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی و تحلیل استراتژی‌های توسعه شهری چناران با رویکرد راهبرد توسعه شهری (CDS) پرداخته است و به این نتیجه رسیده که شهر چناران به لحاظ شاخص‌های CDS در بدترین حالت ممکن (موقعیت تدافعی) قرار دارد و در نهایت استراتژی‌های مناسب جهت بهبود وضعیت شهر چناران ارائه شده است.

تجارت به شکل پویا و در ارتباط با فرصت‌های بازار شکل می‌گیرد (رهنما، ۱۳۸۸: ۵). یکی از اجزای کلیدی در مطالعات و تحلیل‌های CDS، تحلیل توان رقابت اقتصادی شهر در سطوح بین‌المللی، ملی و منطقه‌ای است. به عبارت دیگر، تدوین راهبرد توسعه شهر و متعاقباً تدوین برنامه اجرایی، مستلزم تعیین مزیت رقابتی شهرها است. از این‌رو، تحلیل بستر اقتصادی شهر به منظور ارزیابی قوت‌ها و ضعف‌های آن در مقایسه با شهرهای منطقه و کشور با هدف شناسایی گوشه‌هایی است که شهر در آن مزیت رقابتی داشته و قادر خواهد بود برای ارائه محصولات و خدمات خود بازار فراهم نماید (گلکار، ۱۳۸۳: ۴۶). یک CDS باید مزایای قابل مقایسه یک شهر را مورد ارزیابی قرار دهد (که عبارت است از درجه رقابتی بودن یک خوشه کوچک اقتصادی ویژه، مانند یک مجتمع خودکار؛ چگونه در مقابل یک گروه مشابه در یک شهر رقابتی عمل می‌کند؟)؛ اما اطلاعات اقتصاد شهری محدودی در دسترس است که بویژه در مورد بخش‌های رسمی و غیر رسمی شهرهای در حال توسعه و شهرهای کوچک که مرزهایشان با مرزهای شهری یا استانی مطابقت ندارد، بارزتر است. همچنین این اطلاعات بیشتر به صورت سنتی سازماندهی می‌شوند. یک CDS باید تا حد خاصی بر روی خوشه‌های کوچک و مهم اقتصادی در ارزیابی‌های خود از رقابت‌پذیری شهرها تمرکز کند (ضرابی و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۸).

پیشینه تحقیق

صرف نظر از بررسی‌ها و مطالعات موردی سازمان ائتلاف شهرها، مرکز سکونتگاه‌های انسانی سازمان ملل متحد و بانک جهانی در سطح بین‌المللی در زمینه CDS تحقیقات متعددی را انجام داده‌اند. متأسفانه تاکنون در حوزه شهرهای ایران به غیر از تألیف چند مقاله و پایان‌نامه، پژوهش‌های علمی چندانی صورت نگرفته است. تاریخچه رسمی CDS در ایران به سال ۱۳۸۶ بر می‌شود که همسو با اهداف سازمان ائتلاف شهرها؛ یعنی انتقال دانش بین کشورهای مختلف و

فرضیه‌های تحقیق

در پژوهش حاضر وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) از دیدگاه سه گروه مختلف شهری (مسئولین، شهروندان، نخبگان) مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است که در این راستا فرضیه‌های زیر مطرح می‌شود:

۱- به نظر می‌رسد شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در وضعیت مطلوبی قرار ندارد؟

۲- به نظر می‌رسد بین نظرات گروه‌های مختلف شهری به لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر اشنویه تفاوت معناداری وجود ندارد؟

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی و با رویکردی کاربردی است. روش جمع‌آوری اطلاعات، استفاده از منابع کتابخانه‌ای برای بخش مبانی نظری است و برای بررسی نمونه موردی از تکنیک جمع‌آوری و تکمیل پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه‌ها محقق ساخته بوده و از شاخص‌های بانک جهانی برای طراحی پرسشنامه‌ها استفاده شده است. در این تحقیق سه جامعه آماری (شهروندان، مسئولین، نخبگان شهری) وجود دارد. در خصوص مشارکت دادن شهروندان در نتایج این آزمون نیز اقدام به شناسایی حجم نمونه گردید، با توجه به اینکه جمعیت شهر اشنویه ۳۲۷۲۳ نفر است از فرمول کوکران^۱ استفاده شد که نتیجه ۳۵۵ پرسشنامه است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = 355$$

در این فرمول t سطح اطمینان مورد پذیرش در علوم انسانی می‌باشد که برابر ۱/۹۶ است. p نسبت موفقیت (وجود رابطه بین متغیرها) و q بیانگر عدم موفقیت (عدم رابطه بین متغیرها) است. وقتی که مقدار آنها مشخص نباشد، مقدار آنها برابر ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود. در این فرمول سطح اطمینان برابر ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد در نظر گرفته شده است (حافظ‌نیا، ۱۳۹۰: ۱۴۳). برای گروه مسئولین و نخبگان شهری هر کدام ۵۰ نفر انتخاب شده است که حدود ۸۰ درصد مسئولین و نخبگان شهری را شامل می‌شود. روش نمونه‌گیری گروه شهروندان تصادفی و گروه مسئولین و نخبگان غیرتصادفی است.

جدول ۱: مشخصات عمومی جامعه و نمونه‌های آماری تحقیق

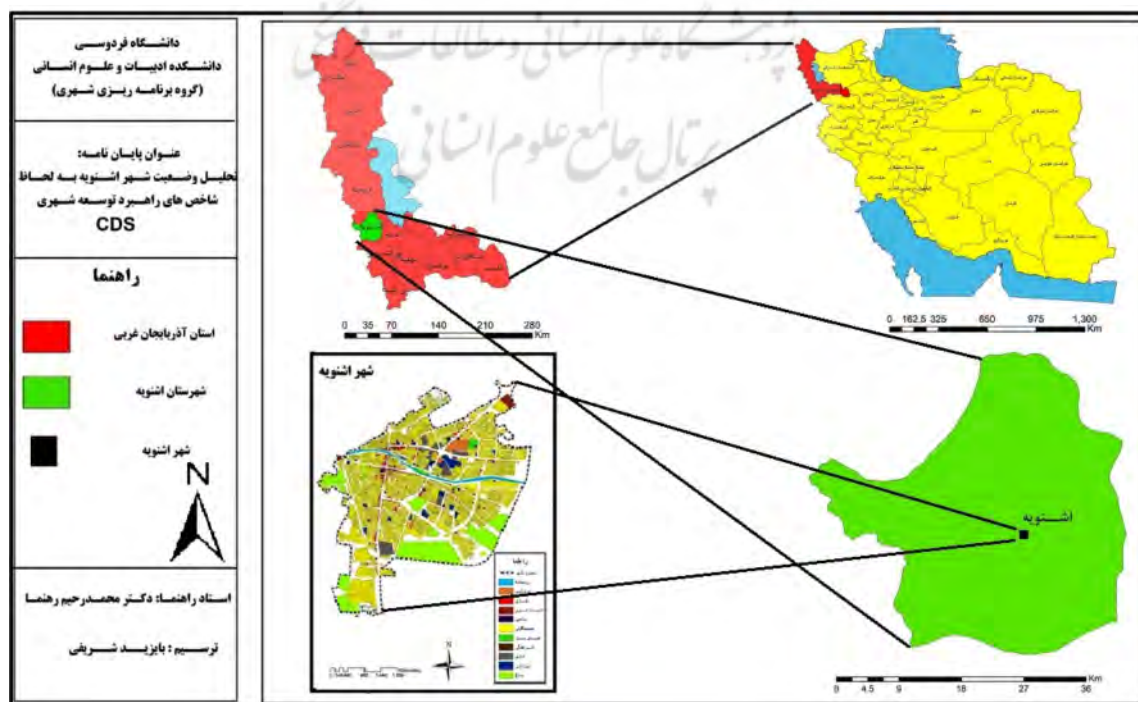
نمونه آماری	نوع نمونه‌گیری	حجم نمونه	جنس (درصد)		سن (درصد)			سطح تحصیلات (درصد)			
			مرد	زن	کم‌تر از ۲۰	۲۰ تا ۳۵	۳۵ تا ۵۰	۵۰ به بالا	دیپلم و کمتر	کاردانی و کارشناسی	بالتر از کارشناسی
شهروندان	تصادفی	۳۵۵	۴۴/۲	۵۵/۸	۱۸/۲	۲۰	۳۲	۲۹/۸	۵۲/۱	۲۳/۹	۲۴
نخبگان شهری	غیر تصادفی	۵۰	۷۰/۶	۲۹/۴	-	۲۵/۵	۳۸/۵	۳۶	-	۶۰	۴۰
مسئولین شهری	غیر تصادفی	۵۰	۶۵	۳۵	-	۲۴/۶	۴۴/۴	۳۱	۸	۶۲/۱	۲۹/۹

دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. شهرهای نالوس و پیرانشهر در جنوب، نقده در جنوب شرقی و ارومیه در شمال شرقی اشنویه واقع شده‌اند. کشورهای ترکیه و عراق در شمال و غرب این شهرستان قرار دارند. شهر اشنویه، از سال ۱۳۳۲ به عنوان یک نقطه شهری شناخته شده است. این شهر که مهمترین کانون جمعیتی شهرستان شمرده می‌شود، براساس آخرین آمارهای موجود جمعیت شهر اشنویه در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳۲۷۲۳ نفر است (مهندسین مشاور شهر و بنیان، ۱۳۹۰).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر اشنویه از نرم افزار SPSS و آزمون تحلیل واریانس چند متغییره (MANOVA) استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه

شهر اشنویه به عنوان مرکز شهرستان اشنویه مشتمل بر ۲ دهستان (اشنویه شمالی - دشت بیل) در ۷۲ کیلومتری مرکز استان یعنی شهر ارومیه قرار گرفته است. از نظر مختصات جغرافیایی، این شهر بر روی مدار ۳۷ درجه و ۳ دقیقه عرض شمالی و ۴۵ درجه و ۷

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی شهر اشنویه. منبع: نگارندگان

یافته‌های تحقیق

وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های CDS

برای سنجش وضعیت شهر به لحاظ شاخص‌های CDS، پرسشنامه‌های ارائه شده در پنج طیف را ابتدا کدبندی کرده و سپس وارد نرم‌افزار SPSS گردید که کدبندی داده‌ها به صورت زیر بوده است:

خیلی کم: امتیاز ۱، کم: امتیاز ۲، متوسط: امتیاز ۳، زیاد: امتیاز ۴، خیلی زیاد: امتیاز ۵.

پس از این مرحله با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) به تجزیه و تحلیل پرداخته شده و سپس با آزمون پس از تجربه توکی (TUKEY) میانگین بین نمونه‌ها مقایسه شده است. که به لحاظ برخورداری شهر اشنویه از شاخص‌های CDS نتایج زیر حاصل شد.

حکروایی

میانگین کلی حکمروایی در شهر اشنویه از دید مسئولان ۲,۸۴، از دید شهروندان برابر با ۲,۳۶ و از نظر نخبگان شهری ۲,۴۱ است. در بین شهروندان و نخبگان زیرشاخص مشارکت و قانونی بودن بیشترین امتیاز را دارا هستند و زیرشاخص شفافیت کمترین امتیاز را به خود گرفته است. در حالی که مسئولین بالاترین امتیاز را به عامل شفافیت داده‌اند. با توجه به پاسخ‌ها می‌توان نتیجه گرفت که به نظر شهروندان و نخبگان در اجرای طرح‌های شهری شفافیت لازم وجود ندارد و همچنین این دو گروه در صورت فراهم شدن شرایط لازم جهت مشارکت در اجرای طرح‌های توسعه شهری در شهر اشنویه آمادگی کاملی را نشان داده‌اند. در حالت کلی میانگین پاسخ‌های مسئولین بالاتر از میانگین دو گروه دیگر است و دیدگاه‌های هر سه گروه از میانگین نظری پرسشنامه (۳) کمتر است.

جدول ۲: وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص حکمروایی شهری

میانگین			عامل‌ها
نخبگان	شهروندان	مسئولین	
۲,۴۰	۲,۷۷	۲,۸۶	مشارکت
۲,۵۰	۲,۰۸	۲,۹۷	پاسخگویی
۲,۶۶	۲,۴۰	۲,۶۰	قانونی بودن
۱,۹۵	۲,۱۲	۲,۸۵	شفافیت
۲,۴۱	۲,۳۶	۲,۸۴	میانگین کل

منبع: مطالعات میدانی نگارنده

داده شده است که با توجه به کم جمعیت بودن شهر و وجود اکثر شعب بانک‌ها در سطح شهر این نتیجه منطقی به نظر می‌رسد. نظرات هر سه گروه در شاخص در ارتباط با بانکی بودن از بُعد فناوری بسیار به هم نزدیک است و میانگین هر سه گروه از (۳) کمتر است.

بانکی بودن از بعد فناوری (بانکداری الکترونیک)

میانگین کلی بانکی بودن از بُعد فناوری؛ از دید مسئولین ۲,۸۵، از نظر شهروندان ۲,۷۸ و از دید نخبگان برابر با ۲,۷۳ است. بالاترین امتیاز از نظر مسئولین به عامل زیرساخت‌های ارتباطی و از دیدگاه شهروندان و نخبگان شهری به زیرساخت‌های امنیتی

جدول ۳: وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های بانکی بودن با رویکرد فناوری

میانگین			عامل‌ها
نخبگان	شهروندان	مسئولین	
۲,۷۳	۲,۶۹	۳,۰۲	زیر ساخت‌های ارتباطی
۲,۷۲	۲,۹۶	۲,۸۸	زیر ساخت‌های مالی
۲,۶۵	۲,۶۱	۲,۷۶	زیر ساخت آموزشی
۳,۱۰	۳,۱۵	۲,۸۴	زیر ساخت امنیتی
۲,۷۳	۲,۷۸	۲,۸۵	میانگین کل

منبع: مطالعات میدانی نگارنده

بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری

میانگین کل بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری از دید کارشناسان ۲,۸۴ است. در حالی که از دید شهروندان و نخبگان با اختلاف نسبتاً زیادی به ترتیب برابر با ۲,۴۰ و ۲,۱۲ است. شاخص قابلیت پذیرش اجتماعی و سیاسی، بالاترین امتیاز را از نگاه کارشناسان برخوردار

است. در حالی که هر دو گروه شهروندان و نخبگان به شاخص شفافیت کمترین امتیاز را داده‌اند. در کل نظرات هر سه گروه از میانگین نظری پرسشنامه‌ها (۳) کمتر است؛ اما دیدگاه مسئولین بیشتر است و به (۳) بسیار نزدیک است.

جدول ۴: وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری

میانگین			عامل‌ها
نخبگان	شهروندان	مسئولین	
۲,۸۰	۱,۹۹	۲,۵۶	کارایی اقتصادی
۲,۱۰	۱,۹۱	۲,۹۸	عدالت عمودی و افقی
۲,۵۰	۱,۸۶	۲,۶۸	امکان‌پذیری در اجرا
۲,۶۰	۲,۱۳	۲,۶۰	ثبات درآمدی
۲	۲,۰۴	۲,۶۸	شفافیت
۲,۵۰	۲,۳۵	۳,۴۸	قابلیت پذیرش اجتماعی و سیاسی
۲,۳۰	۲,۵۴	۲,۵۲	قانونی بودن
۲,۴۰	۲,۱۲	۲,۸۴	میانگین کل

منبع: مطالعات میدانی نگارنده

قابل زندگی بودن با رویکرد عینی و ذهنی

میانگین کلی بانکی بودن از نگاه مسئولین ۲,۶۴ است. از دید شهروندان ۲,۲۹ و از نظر نخبگان ۲,۳۵ است. از دیدگاه مسئولین شاخص‌های اقتصادی بالاترین امتیاز را به خود گرفته‌اند. در حالی که از نظر شهروندان و نخبگان این شاخص دارای کمترین امتیاز است. نقطه

مشترک هر سه گروه در شاخص قابل زندگی بودن با رویکرد ذهنی است که هر سه گروه به این شاخص بالاترین امتیاز را داده‌اند. از امتیازات به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که شهر اشنویه از نظر پاسخگویان شرایط زندگی با رویکرد ذهنی در آن فراهم است؛ اما شهر از لحاظ رویکرد عینی و

زیرساخت‌های لازم با کمبودهایی مواجه است. در این شاخص نیز امتیازی که گروه مسئولین به شاخص قابل زندگی بودن داده‌اند، بالاتر از امتیاز سایر گروه‌هاست و میانگین هیچ کدام از گروه‌ها به (۳) نرسیده است.

جدول ۵ وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص قابل زندگی بودن با رویکرد عینی و ذهنی

میانگین			عامل‌ها
نخبگان	شهروندان	مسئولین	
۲,۲۰	۱,۹۱	۲,۷۷	شاخص‌های اقتصادی
۱,۹۰	۲,۰۸	۱,۹۶	شاخص‌های اجتماعی
۲,۱۱	۲,۰۳	۲,۵۴	شاخص‌های زیر ساختی
۲,۳۰	۲,۵۳	۲,۷۲	چالش‌های شهری
۳,۰۲	۲,۹۳	۲,۶۲	قابل زندگی بودن (ذهنی)
۲,۳۵	۲,۲۹	۲,۶۴	میانگین کل

منبع: مطالعات میدانی نگارنده

را به دست آورده است. که نشان‌دهنده آن است که گروه‌های مختلف شهری توان رقابتی شهر اشنویه در حد پایینی ارزیابی کرده‌اند و شهر از لحاظ شاخص رقابت‌پذیری در منطقه با کمبودهایی روبرو است.

شاخص رقابت‌پذیری

میانگین کلی شاخص رقابت‌پذیری از دید کارشناسان برابر است با ۲,۸۹ و از نگاه شهروندان امتیاز ۲,۶۸ به خود گرفته است. از نظر نخبگان شهری ۲,۳۵ است. به نظر هر سه گروه، شاخص منابع انسانی کمترین امتیاز

جدول ۶ وضعیت شهر اشنویه به لحاظ شاخص رقابتی بودن

میانگین			عامل‌ها
نخبگان	شهروندان	مسئولین	
۲,۶۰	۲,۶۵	۳,۰۱	ظرفیت‌سازی سازمانی
۲,۵۴	۲,۶۰	۲,۹۷	زیر ساخت‌ها
۱,۹۵	۲,۲۷	۲,۸۱	منابع انسانی
۲,۴۵	۲,۶۸	۲,۸۹	میانگین کل

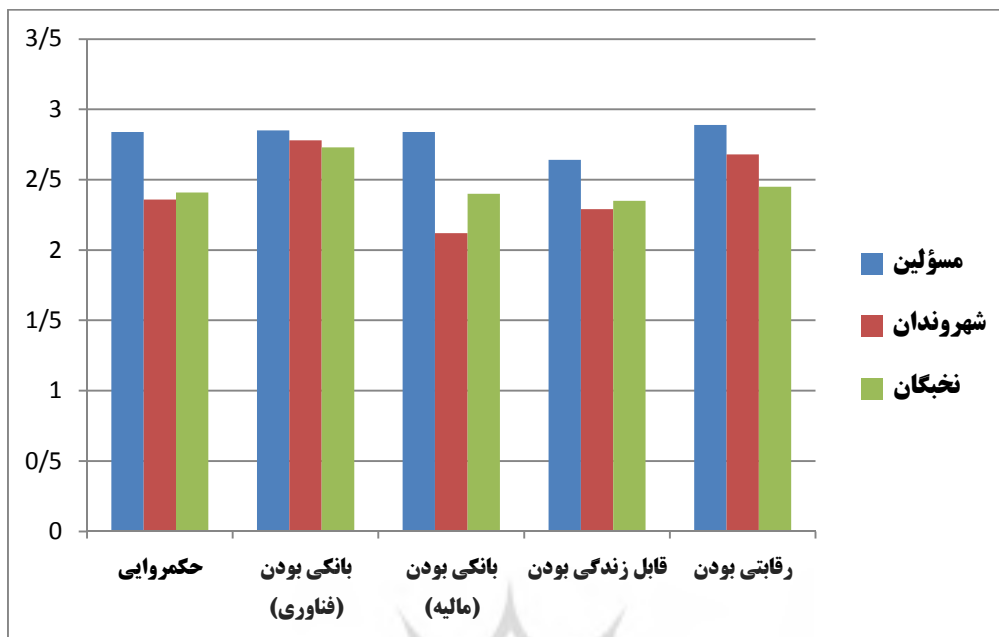
منبع: مطالعات میدانی نگارنده

کلی نظرات شهروندان و نخبگان شهری در ارتباط با شاخص‌های CDS در شهر اشنویه بسیار به هم نزدیک است و وضعیت شاخص‌ها را در شهر چندان مناسب توصیف نکرده‌اند؛ اما در نظرات این دو گروه در مقایسه با مسئولین شهری اختلاف نسبی دیده می‌شود. دیدگاه مسئولین شهری در ارتباط با شاخص‌ها در شهر اشنویه به حد متوسط (۳) بسیار نزدیک است و تقریباً می‌توان گفت از نظر مسئولین وضعیت شاخص‌های CDS در شهر اشنویه در حد متوسط است.

وضعیت کلی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه

از میان نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌های گروه‌های مختلف شهری (مسئولین، شهروندان، نخبگان) که با توجه به طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (۱- خیلی کم، ۲- کم، ۳- متوسط، ۴- زیاد، ۵- خیلی زیاد) طراحی شده است؛ از دیدگاه هر سه گروه شهری (مسئولین، شهروندان، نخبگان شهری) میانگین تمامی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه از میانگین نظری پرسشنامه‌ها که (۳) است، کمتر بوده است. در حالت

نمودار ۱: وضعیت شاخص‌های CDS در شهر اشنویه از دیدگاه گروه‌های مختلف شهری

لحاظ شاخص‌های CDS در شهر اشنویه تفاوت معناداری وجود ندارد، از آزمون تحلیل واریانس چند متغییره (MANOVA) استفاده شده است که نتایج آن در قالب جدول ۷ و ۸ آمده است.

تحلیل شاخص‌های CDS با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغییره (MANOVA) برای بررسی این فرضیه که بین دیدگاه‌های گروه‌های مختلف شهری (مسئولین، شهروندان، نخبگان) از

جدول ۷ نتایج تحلیل واریانس چند متغییره

متغیرها گروه‌ها	F	مقدار	df فرضیه	df خطا	سطح معناداری
	۱۰	۰/۲۰	۵	۴۴۹	۰/۰۰۰

منبع: محاسبات نگارنده

لحاظ شاخص‌های حکمرانی ($F_{(2, 452)} = 16/31, p = 0/000$)، بانکی بودن با رویکرد مالیه ($F_{(2, 452)} = 32/39, p = 0/000$)، رقابتی بودن ($F_{(2, 452)} = 17/03, p = 0/000$)، قابل زیست بودن ($F_{(2, 452)} = 9/07, p = 0/00$) تفاوت معناداری وجود دارد و فقط در شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری بین گروه‌های مختلف شهری تفاوت معناداری وجود ندارد.

همانطور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، نتایج آزمون پیلای تریس برابر $0/۲۰$ معنی‌دار است ($F_{(5)} = 10, p = 0/000$) که نشان می‌دهد می‌توان فرضیه مشابه بودن میانگین‌های جامعه بر اساس متغیرهای وابسته برای گروه‌های مختلف را رد کرد. در ادامه نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغییره (MANOVA) نشان داد که بین گروه‌های مختلف از

جدول ۸ نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره بر اساس گروه‌های شهری در شاخص‌های CDS

منبع	متغیرهای وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	معناداری
گروه‌های شهری	حکمرانی	۱۰/۰۱۸	۲	۵/۰۰۹	۱۶/۳۱۸	۰/۰۰۰
	بانکی بودن با رویکرد فناوری	۰/۳۸۷	۲	۰/۱۹۳	۰/۷۳۷	۰/۴۷۹
	بانکی بودن با رویکرد مالی	۲۴/۴۵۰	۲	۱۲/۲۲۵	۳۲/۳۹۶	۰/۰۰۰
	قابل زیست بودن	۵/۵۰۹	۲	۲/۷۵۵	۱۷/۰۳۸	۰/۰۰۰
	رقابتی بودن	۴/۹۲۸	۲	۲/۴۶۴	۹/۰۸۱	۰/۰۰۰
خطا	حکمرانی	۱۳۸/۷۵۶	۴۵۲	۰/۳۰۷		
	بانکی بودن با رویکرد فناوری	۱۱۸/۵۵۳	۴۵۲	۰/۲۶۲		
	بانکی بودن با رویکرد مالی	۱۷۰/۵۷۰	۴۵۲	۰/۳۷۷		
	قابل زیست بودن	۷۳/۰۷۶	۴۵۲	۰/۱۶۲		
	رقابتی بودن	۱۲۲/۶۳۹	۴۵۲	۰/۲۷۱		
کل اصلاح شده	حکمرانی	۱۴۸/۷۷۵	۴۵۴			
	بانکی بودن با رویکرد فناوری	۱۱۸/۹۴۰	۴۵۴			
	بانکی بودن با رویکرد مالی	۱۹۵/۰۲۰	۴۵۴			
	قابل زیست بودن	۷۸/۵۸۵	۴۵۴			
	رقابتی بودن	۱۲۷/۵۶۶	۴۵۴			

منبع: محاسبات نگارنده

در ادامه برای اینکه مشخص شود که بین کدام یک از گروه‌های مختلف تفاوت معناداری از لحاظ شاخص‌های CDS وجود دارد، از آزمون تعقیبی توکی (TUKEY) استفاده شد که نتایج آن در قالب جدول (۹) آمده است.

جدول ۹: آزمون تعقیبی توکی مقایسه‌های چندگانه (متغیرهای وابسته)

گروه‌ها	اختلاف میانگین	خطای استاندارد	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
				پایین	بالا ترین
حکمرانی	مستولین	۰/۴۷۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۶۷۴۸	-۰/۲۸۱۲
	نخبگان	-۰/۰۴۸۹	۰/۰۸۲۹	-۰/۲۴۵۷	۰/۱۴۷۹
	مستولین	-۰/۴۲۹۱*	۰/۱۱۰۸۱	-۰/۶۸۹۷	-۰/۱۶۸۵
بانکی بودن با رویکرد فناوری	مستولین	-۰/۰۷۵۱	۰/۰۷۷۳۶	-۰/۲۵۷۰	۰/۱۰۶۸
	نخبگان	۰/۰۴۶۷	۰/۰۷۷۳۶	-۰/۱۳۵۲	۰/۲۲۸۶
	مستولین	-۰/۱۲۱۸	۰/۱۰۲۴۳	-۰/۳۶۲۷	۰/۱۱۹۰
بانکی بودن با رویکرد مالی	مستولین	-۰/۷۲۲۶	۰/۰۹۳۷۹	-۰/۹۴۰۸	-۰/۵۰۴۴
	نخبگان	-۰/۲۷۶۹*	۰/۰۹۳۷۹	-۰/۴۹۵۱	-۰/۰۵۸۷
	مستولین	-۰/۴۴۵۷*	۰/۱۲۲۸۶	-۰/۷۳۴۶	-۰/۱۵۶۸
قابل زندگی بودن	مستولین	-۰/۳۵۴۱	۰/۰۶۰۷۴	-۰/۴۹۶۹	-۰/۲۱۱۲
	نخبگان	-۰/۰۶۲۱	۰/۰۶۰۷۴	-۰/۲۰۴۹	۰/۰۸۰۸
	مستولین	-۰/۲۹۲۰*	۰/۰۸۰۴۲	-۰/۴۸۱۱	-۰/۱۰۲۹
رقابتی بودن	مستولین	-۰/۲۱۲۱	۰/۰۷۸۶۸	-۰/۳۹۷۲	-۰/۰۲۷۱
	نخبگان	۰/۲۳۱۵*	۰/۰۷۸۶۸	۰/۰۴۶۵	۰/۴۱۶۵
	مستولین	-۰/۴۴۳۶*	۰/۱۰۴۱۸	-۰/۶۸۸۶	-۰/۱۹۸۷

منبع: محاسبات نگارنده

تغییر دهند. براساس تعریف بانک جهانی و سازمان ائتلاف شهرها، استراتژی توسعه شهری دارای چهار شاخص اصلی است. ما در این پژوهش وضعیت شهر اشنویه نسبت به چهار شاخص موردنظر از دیدگاه گروه‌های مختلف شهری بررسی کردیم. نتایج نشان می‌دهد: میانگین کلی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه از دیدگاه مسئولین برابر با $2/80$ و از دیدگاه هر دو گروه شهروندان و نخبگان شهری برابر با $2/46$ است. در حالت کلی، نظرات شهروندان و نخبگان شهری در ارتباط با شاخص‌های CDS در شهر اشنویه بسیار به هم نزدیک است و وضعیت شاخص‌ها را در شهر چندان مناسب توصیف نکرده‌اند. در حالی که بین نظرات این دو گروه در مقایسه با مسئولین شهری اختلاف نسبی دیده می‌شود و مسئولین شهری وضعیت شاخص‌های CDS را در شهر اشنویه نزدیک به حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. از دیدگاه مسئولین، میانگین تمامی شاخص‌های CDS در شهر اشنویه به میانگین نظری پرسشنامه‌ها که ۳ می‌باشد، بسیار نزدیک است. همچنین نتایج حاصل از آزمون مانوا نیز نشان می‌دهد که بین نظرات گروه‌های مختلف شهری به لحاظ شاخص‌های CDS تفاوت معناداری وجود دارد و فقط در شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری اطلاعات است که بین میانگین نظرات گروه‌ها تفاوتی دیده نمی‌شود، در حالی که در سایر شاخص‌ها بین دیدگاه‌های گروه‌ها نسبت به شاخص‌ها تفاوت معناداری وجود دارد. می‌توان نتیجه گرفت که در وضع موجود شهر اشنویه به لحاظ شاخص‌های CDS در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. برای اجرای شدن طرح راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر اشنویه باید با یک دیدگاه مشارکتی وضعیت شهر را به لحاظ شاخص‌های مورد نظر بالا برد. تا شهر بتواند با رویکرد راهبرد توسعه شهری به توسعه‌ای پایدار دست یابد و تا زمانی که وضعیت شاخص‌های CDS در شهر اشنویه بهبود پیدا نکند، هر برنامه و استراتژی که اتخاذ شود، بی‌فایده است و شهر نمی‌تواند با رویکرد راهبرد توسعه شهری، برای دستیابی به توسعه در آینده گام بردارد.

همانطور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود؛ بین شهروندان و مسئولین ($d = -0/47, p = 0/000$) و بین نخبگان و مسئولین ($d = -0/42, p = 0/000$) از لحاظ شاخص حکمروایی تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول میانگین‌ها می‌توان گفت میانگین حکمروایی مسئولین بیشتر از دو گروه دیگر است. از لحاظ شاخص بانکی بودن با رویکرد مالیه بین گروه‌های شهروندان و مسئولین ($d = -0/72, p = 0/000$)، شهروندان و نخبگان ($d = -0/27, p = 0/008$) و نخبگان و مسئولین ($d = -0/44, p = 0/001$) تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول میانگین‌ها می‌توان گفت میانگین بانکی بودن با رویکرد مالیه مسئولین بیشتر از دو گروه دیگر است. از لحاظ شاخص قابل زندگی بودن بین گروه‌های شهروندان و مسئولین ($d = -0/35, p = 0/000$) و گروه‌های نخبگان و مسئولین ($d = -0/29, p = 0/001$) تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول میانگین‌ها می‌توان گفت، میانگین قابل زندگی بودن مسئولین بیشتر از دو گروه دیگر است، همچنین از لحاظ شاخص رقابتی بودن نیز بین گروه‌های شهروندان و مسئولین ($d = -0/21, p = 0/020$)، شهروندان و نخبگان ($d = -0/23, p = 0/010$) و گروه‌های نخبگان و مسئولین ($d = -0/44, p = 0/000$) تفاوت معناداری وجود دارد که با مراجعه به جدول میانگین‌ها می‌توان گفت میانگین رقابتی بودن مسئولین بیشتر از دو گروه دیگر است.

نتیجه‌گیری

امروزه برنامه‌ریزان شهری به نگرشی جدید در برنامه‌ریزی شهری دست یافته‌اند که براساس آن برنامه‌ریزی برای هر شهر را با توجه به ویژگی‌های همان شهر و منطقه پیرامون آن انجام می‌دهند و در واقع از اعمال الگوهای خاص و قطعی پرهیز می‌کنند. این نگرش نوین همان استراتژی توسعه شهری است که بحث اصلی آن این است که مداخلات استراتژیک اجتماعات عمومی مردم، بخش خصوصی و جامعه مدنی در وقت و مکان مناسب، مسیر توسعه شهرها را

منابع

- اسدی، روح الله (۱۳۸۸). تحلیل جایگاه حکمروایی شهری در شهر مشهد با مدل SOWT، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- اشرفی، یوسف (۱۳۸۸). CDS رویکردی جدید در برنامه‌ریزی شهری در رویکرد تحلیلی، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۳، بهار ۱۳۸۸، صص ۱۸۶-۱۶۹
- بهزادفر، مصطفی (۱۳۸۲). ضرورت و موانع ایجاد شهر هوشمند در ایران، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱۵ صص ۲۷-۱۵
- پوراحمد، احمد؛ حاتمی‌نژاد، حسین؛ حسینی، هادی (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری در کشور، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۸، زمستان ۱۳۸۵، صص ۱۸۰-۱۶۷.
- تقوایی، مسعود؛ نادری، بهنام؛ دهقانی، یداله (۱۳۸۵). تحلیلی بر برنامه‌ریزی استراتژی توسعه شهری، نشریه انجمن راه و ساختمان ایران بنا، شماره ۲۹-۳۰ صص ۱۶-۳۳.
- جعفری، وحید (۱۳۸۹). بررسی و تحلیل استراتژی‌های توسعه شهری چنان‌را با رویکرد راهبرد توسعه شهری CDS، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۹۰). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ دهم، انتشارات سمت.
- خلیل‌آبادی، حسن (۱۳۹۰). استراتژی توسعه شهری، انتشارات مه‌کامه، تهران، ۱۳۹۰.
- رهنما، محمدرحیم؛ غلام‌زاده‌خادر، مرتضی؛ جعفری، وحید (۱۳۹۱). تحلیل جایگاه شاخص‌های راهبرد توسعه شهری در شهر چنان‌را، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال دوازدهم، شماره ۲۶، پاییز ۱۳۹۱، صص ۱۲۵-۱۰۷.
- رهنما، محمدرحیم (۱۳۸۸). استراتژی توسعه شهری چیست؟ جزوه درسی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- سلیمی، محمود (۱۳۸۷). برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه شهر بانه با استفاده از مدل SOWT، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- شریف‌زاده، فتح؛ قلی‌پور، رحمت‌الله (۱۳۸۲). حکمرانی خوب و نقش دولت، فرهنگ مدیریت، سال اول، شماره ۴.
- صابری، حمید؛ ضرابی، اصغر؛ محمدی، جمال (۱۳۹۱). اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه شهری (CDS) با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، مطالعه موردی: اصفهان، فصلنامه فضای جغرافیایی، سال دوازدهم، شماره ۳۹، پاییز ۱۳۹۱، صص ۷۵-۵۹.
- صرافی، مظفر (۱۳۷۹). مفهوم، مبانی و چالش‌های توسعه استراتژیک، انتشارات سازمان شهرداری‌ها، شماره ۲.
- صرافی، مظفر (۱۳۸۰). بنیادهای توسعه پایدار کلانشهر تهران، همایش توسعه پایدار تهران، ۱۳۸۰.
- ضرابی، اصغر؛ صابری، حمید (۱۳۸۹). راهنمای استراتژی توسعه شهری بهبود عملکرد شهر، انتشارات دانشگاه اصفهان.
- کاردار، سعید؛ رحمانی، محمد (۱۳۸۸). طرح استراتژی توسعه شهری (CDS)؛ رویکردی راهبردی و نوین در مدیریت، طراحی و برنامه‌ریزی شهری، فصلنامه راهبرد، سال هجدهم، شماره ۵۲، صص ۱۹۹-۱۸۳.
- کهزادی، نوروز (۱۳۷۹). گذری از بانکداری سنتی به بانکداری الکترونیک: بانک توسعه صادرات ایران، تیرماه ۱۳۷۹.
- کوکبی، افشین (۱۳۸۶). معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری، نشریه هویت، شماره ۱، صص ۷۵-۸۶.
- گلکار، کورش؛ آزادی، جلال (۱۳۸۳). راهبرد توسعه شهری (CDS) چیست؟ نشریه شهرنگار، شماره ۳۰، صص ۸۰-۵۹.
- مرادی‌مسیحی، وراز (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی استراتژیک و کاربرد آن در شهرسازی ایران، انتشارات پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- مهدی‌زاده، جواد (۱۳۸۵). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری تجربیات جهانی و جایگاه آن در ایران، وزارت مسکن و شهرسازی، تهران: چاپ دوم.
- مهندسین مشاور شهر و بنیان (۱۳۹۰). طرح جامع شهر اشنویه، وزارت راه و شهرسازی.
- Bryson, John (1995), "Strategic planning for public and nonprofit organizations", San Francisco: Josses-Bass.
- "CDS In China: A Manual" (2004), www.citiesalliance.org.
- "City Development Strategy Hyderabad", (2004), United Nations Human Settlement programme (Un- HABITAT).
- Cities Alliance (2007), " Annual Report, Cities Alliance", Washington D. C., USA.

- Europe: The Barcelona case study Destination", WWW. City of Sydney.
- Phnom Penh Municipality, (2005), "City Development Strategy", 2005-2015.
- Steinberg, Florian (2002), "Strategic urban planning in Latin America: experiences of building and managing the future", HIS, Rotterdam, Netherland , November 2002.
- The World Bank office Beijing (2002), " Urban/Environment Development Unit", City Development Strategy (CDS) Program In China.
- Cities Alliance, (2006) , " Foundations for Urban Development", Washington D.C., USA.
- Cities Alliance. (2004). Institutionalization of the CDS into Urban Planning in Iran, Cities Alliance, Washington D. C., USA.
- Gunder, M. (2007), " Problematizing Responsibility in Planning Theory and Practice: onseeing the Middle of the String? " , Progress in Planning, Vol. 6, 32-49.
- Hall, P. & Pfeiffer, U., (2004): " Urban Future 21 " , Spon Press, London.
- Metaxas, T, (2010), "City Competition, Place Marketing and Economic Development in South

